

Omgevingsanalyse COVID-19

Analyseperiode 14:00 uur d.d. 17 februari – 14:00 uur d.d. 18 februari

DCo VWS | met input van RIVM, SZW en IenW

10.2e

Wie is getroffen?	Wie is betrokken?	Wie voelt zich betrokken?
<ul style="list-style-type: none"> Nederlanders in quarantaine Nederlanders in China Bedrijven met locaties in China Bedrijven die voor leveringen afhankelijk zijn van China 	<ul style="list-style-type: none"> Familie / vrienden van Nederlanders in quarantaine en in China Werknemers / klanten van bedrijven die handelen met China 	<ul style="list-style-type: none"> Actieve burgers die zich (o.a. op Twitter) zorgen maken over het virus. Algemeen publiek.

Samenvatting

- De media-aandacht voor COVID-19 houdt maandag en dinsdagochtend aan, al lijkt het rustiger te worden. De meeste landelijke en regionale kranten schrijven dinsdagochtend over het coronavirus, vanuit diverse invalshoeken. Meerdere landelijke media onderhouden een liveblog.
- De gezondheidssituatie in Nederland speelt de afgelopen periode geen grote rol in de media.
- Een deel van de media-aandacht gaat uit naar de 'vermiste' Nederlandse passagiers van het cruiseschip de Westerdam. Het CDA heeft hier maandag Kamervragen over ingediend.
- Media berichten dinsdagochtend over 88 nieuwe bevestigde besmettingen op het cruiseschip Diamond Princess. Daarmee komt het totale aantal besmettingen op het schip op ruim 540. Alle opvarenden zijn inmiddels getest. De laatste testuitslagen worden woensdag verwacht.
- In de media verschijnen vanwege grootschalig onderzoek nieuwe beschrijvingen van het virus.
- De Europese Kamer van Koophandel waarschuwt voor een mondiaal tekort aan antibiotica.

Karakterisering berichtgeving

- De media-aandacht voor COVID-19 houdt maandag en dinsdagochtend aan, al lijkt het wat rustiger te worden. Diverse landelijke media onderhouden nog een liveblog (o.a. [NU.nl](#), [AD](#)).
- NOS Journaal bericht maandagavond dat het Chinese Volkscongres voor het eerst in decennia wordt uitgesteld en zendt een korte reportage uit over de situatie in China. RTL Nieuws besteedt maandagavond aandacht aan de nieuwe besmettingen van die dag op het cruiseschip Diamond Princess bij Japan en spreekt met een Nederlander aan boord van het schip. Hij moet net als de andere Nederlanders zelf zijn terugvlucht moet regelen, als ze het schip binnenkort mogen verlaten. "Hoe kunnen ze deze verantwoording neerleggen bij individuen?", vraagt de man.
- Bij de [NPO-talkshow Op1](#) zitten maandagavond journalisten Anouk Eigenraam en Leen Vervaeke over hun tijd in Wuhan en hun quarantaine na terugkomst. Eigenraam en Vervaeke geloven dat de uitbraak in Wuhan en Hubei groter is dan de Chinese getallen doen vermoeden.
- In de ochtendkranten van dinsdag is er vooral veel aandacht voor de passagiers van het cruiseschip de Westerdam ([Telegraaf](#), [NRC](#), [Volkskrant](#)). Volkskrant gaat daarbij dieper in op de manier waarop instanties in Nederland een uitbraak proberen te voorkomen. [Trouw](#) kijkt vanochtend naar het beeld van Xi Jinping in de Chinese uitbraak en [AD](#) schrijft dat de Chinese overheid de hulp heeft ingeschakeld van grote techbedrijven om burgers te volgen en met hen te communiceren. Zo heeft Alipay, de in China massaal gebruikte betaalapp van Alibaba, in de miljoenenstad Hangzhou een app gelanceerd die de gezondheidsstatus van burgers weergeeft.
- Media berichten dinsdagochtend over 88 nieuwe bevestigde besmettingen op het cruiseschip Diamond Princess. Daarmee komt het totale aantal besmettingen op het schip op ruim 540. Alle opvarenden zijn inmiddels getest. De laatste testuitslagen worden woensdag verwacht.
- In de media verschijnen bovendien veel nieuwe beschrijvingen van het nieuwe coronavirus.
- De Europese Kamer van Koophandel waarschuwt voor een mondiaal tekort aan antibiotica.

Zie hieronder de belangrijkste nieuwe ontwikkelingen die naar voren komen in de media:

Aantallen

- Wereldwijd zijn 73.332 besmettingen bevestigd en 1.873 mensen overleden ([WHO](#)).

Besmettingen in de media

- Op het cruiseschip Diamond Princess in Japan zijn weer 88 gevallen van het nieuwe coronavirus vastgesteld. Dat betekent dat ruim 540 opvarenden het virus hebben (o.a. ANP, [RTL Nieuws](#)).

Beschrijving van het virus in de media

- 2,3 procent van de met het coronavirus 2019-nCoV besmette personen overlijdt, blijkt uit de eerste grootschalige studie naar het virus. Voor het onderzoek zijn de gegevens van ruim 72.000 patiënten in China geanalyseerd ([NU.nl](#)).
- Volgens het RIVM is het niet te vergelijken met het aantal sterfgevallen als gevolg van het griepvirus, waarvan het percentage lastig is vast te stellen. Een woordvoerder benadrukt volgens [NU.nl](#) dat er sprake is van een nieuw virus, waar nog niet alles van bekend is. Daardoor zijn alle aannames op dit moment speculatief, legt hij uit.
- Er zijn aanwijzingen dat personen ook voordat ze echt ziek worden, het coronavirus zouden kunnen verspreiden. Dus ook mensen met zeer milde verschijnselen. Dat zegt viroloog Ab Osterhaus op basis van data die uit China komen ([Telegraaf](#)).
- Een Chinese man, die op 27 januari stierf aan de gevolgen van COVID-19, blijkt dezelfde schade aan zijn longen te hebben als mensen die leden aan SARS en MERS. De 50-jarige, die voortdurende in ademnood was, overleed twee weken na besmet te zijn met 2019-nCoV ([AD](#)).
- In China is het grootste onderzoek naar het coronavirus tot nu toe naar buiten gebracht, meldt [NOS](#) dinsdagmiddag. Data van 44.000 ziektegevallen in het land zijn bekeken. Daaruit blijkt dat 81 procent van de besmettingen als 'mild' kan worden bestempeld. Bij slechts een klein deel van de gevallen was de toestand van zieken ernstig, of kritiek. Verder geldt dat hoe ouder iemand is, hoe groter het risico op overlijden. Er zijn meer mannen (63,8 procent) dan vrouwen door het virus overleden. Alle kinderen tot 9 jaar die het virus kregen overleefden het, blijkt uit de data van de Chinese gezondheidsautoriteit. Het sterftepercentage ligt op 2,3 procent.

Politiek

- CDA en CU zijn kritisch over de manier waarop het kabinet is omgegaan met de Nederlanders op cruiseschip de Westerdam. Ze kijken ervan op dat sommigen al naar huis mochten terwijl een medepassagier het coronavirus bleek te hebben opgelopen. En dat tegelijkertijd andere Nederlandse opvarenden nog niet weten wanneer ze naar Nederland kunnen terugkeren (ANP).
- CDA-Kamerleden Pieter Omtzigt, Anne Kuik en Martijn van Helvert hebben maandagmiddag [vragen gesteld](#) aan de ministers Bruins en Blok over passagiers van de Westerdam, het coronavirus en de adviezen van het ministerie van buitenlandse zaken en het RIVM.
- Dinsdagochtend schrijft Omtzigt op Twitter: "Gisteravond laat stuurden ministers Blok en Bruins deze redelijk uitgebreide brief naar de Kamer over de situatie van de Nederlandse passagiers op cruiseschepen (Daarmee beantwoordden zij vraag 3 van onze vragen nog sneller dan verwacht/gevraagd)."

Informatiebehoefte

RIVM

- Het aantal inkomende telefoongesprekken bij het RIVM (85) is maandag sterk toegenomen en komt daarmee op het hoogste aantal sinds 4 februari (97). Ook het aantal mails (23) is maandag het hoogst sinds 4 februari (23). De aantallen liggen wel nog altijd een stuk lager dan in de laatste week van januari (gemiddeld 178 oproepen en 45 mails per dag).
- Op social media krijgt het RIVM maandag 406 berichten binnen. Veelgestelde vragen zijn: Hoe kan het dat er toch een vrouw op de Westerdam besmet bleek te zijn? Wat gebeurt er nu met de teruggekeerde Nederlanders die op de Westerdam hebben gezeten? Waarom gaan de teruggekeerde Nederlanders niet in quarantaine en doen andere landen dit wel? In China

ontsmetten ze briefgeld. Waarom doen wij dat niet? Er wordt op internet veel geschreven over een mogelijke incubatietijd van 24 dagen. Hoe zit het daarmee?

Gedrag (Nederland)

BZ

- De Nederlandse ambassadeur in Thailand, Kees Rade, heeft zijn bezoek aan Laos van woensdag uitgesteld. Vanwege de situatie van de Nederlanders op het cruiseschip Westerdam in Sihanoukville en in het Sokha-hotel in Phnom Penh in Cambodja is de reis opgeschort (ANP).

Waarschuwing voor wereldwijd tekort aan antibiotica

- Er zou een wereldwijd tekort aan antibiotica kunnen ontstaan als de leveringsproblemen van de farmaceutische industrie als gevolg van de uitbraak van het coronavirus in China niet snel kunnen worden opgelost. Daarvoor waarschuwde, Jörg Wuttke, het hoofd van de Europese Kamer van Koophandel, tijdens een conferentie in China (o.a. [Telegraaf](#)).

Nederlands cruiseschip Westerdam

- De eerste passagiers van cruiseschip de Westerdam die in Nederland terug zijn gekeerd, krijgen via de GGD uitsluitel over hun gezondheidstoestand. "Met elke Nederlander die terug is, zoeken regionale GGD-afdelingen contact", zei een woordvoerder van de overkoepelende organisatie GGD GHOR. "Het is nog te vroeg om de landelijke situatie te schetsen" (ANP).
- Maandag kwamen op Schiphol al enkele passagiers terug na een verblijf op cruiseschip de Westerdam, dat ligt afgemeerd in de Cambodjaanse kustplaats Sihanoukville. "In persoonlijke gesprekken wordt bepaald of en welke maatregelen nodig zijn. Wie gezondheidsklachten heeft, wordt getest en indien nodig geïsoleerd."
- Volgens [CDA-Kamerlid Pieter Omtzigt](#) "lukt het de mensen van de Westerdam nu niet om te vertrekken. Hoewel alle testen in het hotel negatief zijn (geen coronavirus) en de mensen tickets hadden van HAL om via Vietnam verder te vliegen, mochten zij net niet boarden."
- De Cambodjaanse premier Hun Sen heeft zijn beslissing verdedigd om het cruiseschip Westerdam te laten aanleggen. Hij maakte ook bekend dat honderden passagiers die zich in de hoofdstad Phnom Penh bevinden naar Dubai en Japan zullen vliegen (ANP, o.a. [ND](#)).

Cruiseschip Diamond Princess bij Japan

- Op het cruiseschip Diamond Princess in Japan zijn weer 88 gevallen van het nieuwe coronavirus vastgesteld. Dat betekent dat ruim 540 opvarenden het virus hebben. Op het cruiseschip zitten volgens lokale media zo'n 3200 mensen in quarantaine, onder wie vijf Nederlanders (ANP).
- De autoriteiten maakten eerder bekend dat alle passagiers zijn getest. Woensdag worden de laatste resultaten verwacht. Degenen die niet zijn besmet, mogen daarna in principe het schip verlaten (o.a. [Telegraaf](#)).
- [Telegraaf](#) schrijft dinsdagmiddag over grote opluchting bij het Nederlandse stel op cruiseschip Diamond Princess in de haven van Yokohama; op dit moment is niet aangetoond dat ze het coronavirus onder de leden hebben. Dinsdag hebben de 75-jarige man en de 73-jarige vrouw een gezondheidsverklaring gekregen van de Japanse zorgautoriteiten, waarop staat dat ze negatief getest zijn op het virus. Daardoor kunnen ze woensdag eindelijk het schip verlaten na veertien dagen in quarantaine te hebben gezeten.
- Op het schip zitten nog drie Nederlanders. Een RIVM-woordvoerder zegt niet te weten of deze andere drie ook negatief getest zijn. "We weten wel wie het zijn en hebben ze in beeld. Als deze mensen met de gezondheidsverklaring in ons land aankomen, neemt de GGD Kennemerland contact met ze op en wordt gekeken of er maatregelen genomen moeten worden."
- Wetenschappers zetten vraagtekens bij de effectiviteit van de quarantaine aan boord van het schip. Deskundigen zeggen nu dat het schip niet als quarantaineplek heeft gediend, maar eerder als 'broedmachine' voor het virus en juist heeft bijgedragen aan de verspreiding ervan ([AD](#)).

Nederlandse terugkeerders uit Wuhan

- Bij de [NPO-talkshow Op1](#) zitten maandagavond journalisten Anouk Eigenraam en Leen Vervaeke om te spreken over hun tijd in Wuhan en hun quarantaine na terugkomst in respectievelijk

Nederland en België. Eigenraam en Vervaeke stellen dat de getallen van de Chinese overheid over Wuhan en de provincie Hubei niet kloppen en denken dat de uitbraak eigenlijk groter is. Hoewel de definitie ruimer is geworden, moeten de getallen volgens de journalisten vooral een politieke visie volgen dan de realiteit. De steeds verder gaande maatregelen zouden kunnen suggereren dat het probleem in werkelijkheid groter is dan China zegt.

Economische gevolgen en maatregelen bedrijven

- FD, BN de Stem, Leeuwarder Courant, DvhN, Volkskrant, RTL Nieuws, Telegraaf, Trouw, Haarlems Dagblad en Limburger melden dat de financiële positie van de grote pensioenfondsen in januari een flinke knauw heeft gekregen door het coronavirus.
- RTV Oost stelt dat Overijsselse ondernemers te lijden hebben onder COVID-19. De import van kleding staat daardoor onder druk. Zo heeft een bedrijf in Oldenzaal dat handgemaakte horloges maakt problemen met het afleveren van deze horloges bij Chinese klanten.
- Omroep Zeeland meldt dat Zeeuwse bedrijven extra maatregelen nemen vanwege het coronavirus. Zo stuurt Zeelandia alleen de meest noodzakelijke mensen naar een beurs voor bakkersgrondstoffen in Dubai. Daarnaast heeft hogeschool HZ in Vlissingen het uitwisselingsprogramma voor Vlissingse en Chinese studenten voorlopig stopgezet.

Gedrag (buitenland)

WHO waarschuwt voor phishing

- De gezondheidsorganisatie WHO heeft op haar website een waarschuwing afgegeven voor phishingmails en -sms'jes over het coronavirus 2019-nCoV. In deze berichten doen criminelen zich als de WHO voor om persoonlijke informatie afhandig te maken ([NU.nl](#)).
- De phishingberichten lijken van de WHO te komen en spelen in op de zorgen rond het coronavirus. Ontvangers worden gevraagd een malafide link of bijlage te openen. Ook wordt gevraagd om gevoelige informatie te delen, zoals gebruikersnamen en wachtwoorden

China

- Liu Zhiming, directeur van het Wuchang-ziekenhuis in Wuhan, is maandag overleden aan COVID-19. Hij is de eerste ziekenhuisdirecteur die overleden is in de strijd tegen het virus (ANP).
- Onderzoek wijst uit dat al ruim 3000 artsen en verplegers besmet zijn geraakt met COVID-19. China maakt bekend dat zij die sterven in de strijd tegen het virus als 'martelaren' mogen worden aangemerkt. Ze worden met militaire eer behandeld en hun familie krijgt dezelfde voorkeursbehandeling als de nabestaanden van omgekomen soldaten ([AD](#)).

Mondkapjes

- In de Japanse stad Kobe hebben dieven circa 6000 mondkapjes uit een ziekenhuis gestolen. De criminelen haalden de maskers weg uit een opslagplaats van het Japanse Rode Kruis (ANP).
- De vraag naar mondkapjes als gevolg van het virus 2019-nCoV is op dit moment groter dan het aanbod. Dat zegt 3M, de wereldmarktleider op dit gebied ([NU.nl](#)).

Economische gevolgen

- Apple heeft vanwege COVID-19 een omzetwaarschuwing gegeven voor het lopende kwartaal.

Olympische Spelen

- Volgens viroloog Marion Koopmans is het nog onzeker of de Olympische Spelen in Japan later dit jaar zullen doorgaan. "Het zal erom hangen", zegt Koopmans. "We zien nu weliswaar voor het eerst dat het aantal nieuwe besmettingen buiten de Chinese stad Wuhan afneemt. Maar dan nog duurt het zomaar een paar maanden voordat het virus echt weg is. Het blijft de vraag welke risico's zo'n groot evenement met zich meebrengt. Die is nu nog niet te beantwoorden" ([AD](#)).

Betekenisgeving

Discriminatie vanwege het nieuwe coronavirus

- De media-aandacht voor discriminatie vanwege COVID-19 is deze periode sterk teruggelopen.